

THE
CITY OF

NEW YORK

EEN
**FOTOGRAFISCHE
REIS**
— NAAR HET —
**WERVELENDE
VERLEDEN**
— VAN EEN —
METROPOOL
DIE BLIJFT VERBAZEN

WRITTEN BY

JACQUELINE GOOSSENS *and* TOM RONSE

CURATED BY

NATACHA HOFMAN

PUBLISHED BY

HANNIBAL

• 2020 •

PUBLISHED BY CURRIER & IVEY, 155 NASSAU ST. NEW YORK.

Copyright 1876.

THE GRANDEST PALACE DRAWING
DREW AND
OF THE PEOPLE'S NEW YORK
PASSING ON

LEAVE NEW YORK DAILY
6 P.M.

From Pier 41, N.Y., foot of Canal St.
CONNECTING AT ALBANY WITH EXPRESS
TRAINS FOR SARATOGA, LAKE GEORGE,
LAKE CHAMPLAIN, THE ADIRONDACKS,
MONTREAL & POINTS NORTH & WEST.

BY GORRIE & WEL, N.Y.

DESIGNED & DRAWN BY L. S. PRINCE.

ROOM STEAMERS IN THE WORLD.
S T. J O H N.
& ALBANY EVENING LINE.
THE HUDSON.

LEAVE ALBANY EVERY EVENING
8 o'Clock.
ON ARRIVAL OF TRAINS:
MAKING CLOSE CONNECTION AT
NEW YORK WITH TRAINS FOR
PHILADELPHIA, BALTIMORE,
WASHINGTON & THE SOUTH.

COPYRIGHT 1909
BY DETROIT PHOTOGRAPHY

NIEUW AMSTERDAM OFTE NUE NIEUW IORX OPT

EEN IDEALE BAAI

New York is heel dichtbij gekomen – voor een weekendtrip naar de Big Apple draaien we onze hand niet meer om. Maar vroeger was Amerika heel ver weg. En nog vroeger, zij het slechts een twintigtal generaties geleden, bestond het niet eens, althans niet voor ons Europeanen. We dachten dat er enkel water was waar we door konden varen naar het Verre Oosten. Tot onze verbazing lag er een heel continent in de weg. Dat interesseerde ons aanvankelijk nauwelijks: wat we wilden, was een doorgang naar Azië.

Kapitein Giovanni da Verrazzano was de eerste die de oostkust van Noord-Amerika exploreerde op zoek naar die onvindbare doorsteek. In 1524 voer de Italiaan de baai van New York binnen. Die heeft een zandlopervorm en over het smalste stuk – the Narrows – ligt nu een gigantische brug die naar hem genoemd is. Vanuit onze werkkamer kijken we daarop uit, en we beelden ons in dat Verrazzano's zeilscheepje eronder vaart. In werkelijkheid zien we er containerschepen passeren, en cruiseschepen met veertien dekken die net onder de brug door kunnen.

Verrazzano ging niet eens aan wal. Omdat de Franse koning zijn opdrachtgever was, doopte hij het gebied Nouvelle-Angoulême en voer verder. Zijn zwerftocht eindigde in Guadeloupe, waar hij door kannibalen werd verslonden. In 1526 werd de baai verkend door kapitein Gomez, een Portugees in dienst van de Spaanse koning. Hij voer een eind de rivier op maar keerde ontmoedigd terug. Nadien duurde het meer dan tachtig jaar voor er

in 1609 opnieuw een Europees schip de baai binnenkwam. Alweer met een buitenlandse gezagvoerder, de Engelse kapitein Henry Hudson. Deze keer was de opdrachtgever geen koning maar een kapitalistische onderneming: de Nederlandse Oost-Indische Compagnie. Hudsons 'Halve Maene' voer nog dagenlang noordwaarts op de stroom die nu zijn naam draagt, voordat ook hij moest toegeven dat hij de weg naar China niet had gevonden. Maar de Nederlanders bleven.

Hudson had zijn doel niet bereikt, en ook geen goud of zilver gevonden, maar wel iets anders wat de Hollanders interesseerde: pelsen. Bont was in die periode heel populair. Hollanders droegen hun bontjassen zelfs binnen, want hun huizen waren slecht verwarmd. Tot dan importeerden ze pelsen uit Rusland, die ze met goud moesten betalen. Maar met de indianen die Hudson op zijn reis had ontmoet, konden ze bever- en otterpelsen ruilen voor kralen en ander goedkoop spul. De pelshandel werd de motor van de kolonisatie, en de bever prijkt nog steeds op het wapenschild van New York. Piraterij – het beroven van Spaanse en Portugese schepen die met hun koloniale buit naar huis voeren – was een andere belangrijke bron van inkomsten.

De eerste Europese bewoners van wat nu New York is, waren geen Hollanders maar Walen. Die waren naar Holland gevlucht omdat de Spanjaarden hun protestantse vel wilden. In Amsterdam waren ze aangeworven door de pas gevormde West-Indische Compagnie, die handelsposten in de Nieuwe Wereld moest bemannen. Ze werden in 1623 afgezet op Governors Island, een eilandje voor de zuidkust van Manhattan. Dat leek hen veiliger dan het grote, dichtbeboste eiland vlakbij. Maar het duurde niet lang of ze kregen te kampen met drinkwatertekort, vooral voor het vee dat ze hadden meegebracht. Daarom verhuisden ze naar het grote eiland, dat de Lenape-indianen Manaháhtaan of Mana-Hatta noemden. We weten niet precies wat die naam betekende. Sommigen zeggen 'eiland met veel heuvels', anderen 'plaats om hout te verzamelen om bogen van te maken', nog anderen 'eiland waar we stomdronken waren'.

Daar bouwden de Walen nieuwe huizen en spoedig werden ze verwoest door andere kolonisten. Al in zijn eerste jaar exporteerde de handelspost de huiden van 4.000 bevers en 700 otters. Het volgende jaar, in 1625, waren er een dorp en een fort. Nieuw-Amsterdam was geboren.

Er werden straten aangelegd. De hoofdstraat was een indianenpad dat de kolonisten verbreedden en 'de brede weg' noemden. Vandaag heet die Broadway. Aan de noordgrens van de kolonie werd een houten verdedigingsmuur gebouwd. De straat erlangs werd Walstraat genoemd. Je kan raden hoe die tegenwoordig heet.

Ook nu nog is het stratenplan van het stukje New York ten zuiden van Wall Street voor een groot stuk gebaseerd op dat van Nieuw-Amsterdam – vandaar de smalle straten. In de Hollandse tijd liep je er tussen lage huizen, nu zijn ze canyons tussen de wolkenkrabbers waar de zon zelden schijnt.

Ten noorden van de muur lag het ongerepte Manaháhtaan (of Mana-Hatta). Wat een paradijs moet het geweest zijn. Glooiende heuvels, majestueuze bossen waarin meer dan zeventig soorten bomen groeiden en het wemelde van herten, beren en ander wild, glinsterende rivieren vol vis, bevers, otters, moerassen met meer dan tweehonderd soorten planten, meren die een rustplaats waren op de migratieroute van miljoenen vogels, een baai waarin dolfinen, zehonden, walvissen en honderden soorten vis zwommen. Kreeften en schelpdieren voor het grijpen. Een hoorn van overvloed.

De Lenape-indianen woonden al sinds honderden generaties in harmonie met dit prachtige decor toen Hudson er arriveerde. Ze hadden er kampen om te jagen en te vissen, en tijdelijke nederzettingen waar nu Chinatown, de Upper East Side, Washington Heights en Inwood zijn. Daar kweekten ze mais, bonen en pompoenen.

In 1626 'kocht' Peter Minuit, de directeur van Nieuw-Amsterdam, Manhattan van de indianen voor goederen ter waarde van 60 toenmalige gulden.

Hij sloot die deal met de ‘verkeerde’ stam, de Canarsies, die niet in Manhattan woonden maar in wat nu Zuid-Brooklyn is. Hoe dan ook, de ‘wilden’ konden niet beseffen wat de transactie inhield, aangezien ze geen grondeigendom kenden. Het werd hen snel duidelijk gemaakt. De eerste rassenconflicten braken uit nog voor New York zijn huidige naam kreeg.

Nieuw-Amsterdam floreerde. Een van de redenen was dat de baai de beste natuurlijke haven vormde van de hele Noord-Amerikaanse oostkust. Daarnaast was de kolonie een kapitalistische onderneming. Niet God of koning maar winst was de drijfveer in Nieuw-Amsterdam. Er was werk genoeg, iedereen was welkom. De kolonie was een toren van Babel. Afkomst en godsdienst waren van geen belang, zolang je maar de handen uit de mouwen stak. Dat bleef de grondregel in New York en maakte van de stad een magneet voor migranten. Hun energie en talenten waren de motor van New Yorks groei en zorgden voor heropleving telkens als de stad in een put was beland.

Na veertig jaar kwam er een einde aan het Nederlandse bewind. Dat kon niet anders. Nieuw-Nederland had 10.000 inwoners, de Britse kolonies die het omringden tien keer zoveel. Londen wou de hele oostkust voor zich. Toen het zo ver was, kon gouverneur Peter Stuyvesant niet anders dan zich overgeven en zich terugtrekken op zijn ‘bouwerij’ (boerderij), die stond waar nu de Bowery is, een straat die berucht werd, eerst als uitgangscentrum en later als buurt waar dompelaars en junkies samentroepen. De Nederlanders heroverden de stad in 1673 maar gaven ze prompt terug aan de Britten in ruil voor Suriname. Een slechte deal, achteraf bekeken.

Nieuw-Amsterdam werd New York maar de meeste Nederlandse regels bleven van kracht en de godsdienstvrijheid werd niet verstoord. De nieuwe heersers wilden de kip die de gouden eieren legde niet slachten. New York kreeg een groeischeut. Toen de Amerikaanse kolonies zich in 1776 afscheurden van het Britse moederland, kozen ze New York als hoofdstad en zetel van het Congres. George Washington legde de eed af als eerste president in Wall Street, waar nu zijn standbeeld staat. ☞

ELLIS ISLAND

ABSTRACT OF
THE ANTHROPOMETRICAL SIGNALMENT

1. Height.	4. Breadth.	7. Neck.
2. Length of head.	5. Width of head.	8. Right arm.
3. Left arm.	6. Left wrist girth.	9. Left forearm.

ARRIVING AT ELLIS ISLAND 5202

87000 ELLIS ISLAND AND HARBOR, NEW YORK

New York. Ellis Island. Neg No. 27034

HET EILAND VAN TRANEN

Tussen 1880 en 1930 emigreerden meer dan 27 miljoen Europeanen naar Amerika. Stoomschepen vervingen de zeilboten, waardoor de reis veel korter werd. Reclamecampagnes van maatschappijen als de Cunard Line, de White Star Line en de Red Star Line wezen de emigranten de weg naar de kades van Antwerpen, Southampton en Liverpool. Ze kwamen niet enkel uit West-Europa maar ook uit het oosten, zuiden en noorden van het continent. In de jaren 1880 alleen al emigreerde 9 procent van de bevolking van Noorwegen naar Amerika.

In 1892 besliste de federale overheid dat alle immigranten in New York een inspectie moesten ondergaan in het nieuwe immigrantencentrum op Ellis Island. Dat bestond uit 34 gebouwen en was voorzien op een half miljoen mensen per jaar. Maar al spoedig arriveerden er meer dan een miljoen. Op sommige dagen lag er een lange rij stoomboten te wachten om passagiers af te zetten. In 1907 kwamen er tot elfduizend mensen per dag toe. Met militaire precisie ondergingen ze een eerste inspectie, die soms maar zes seconden duurde. Zette de inspecteur met zijn krijt een kruis en letters op je jas of jurk, dan was dat slecht nieuws. Een L stond voor kreupelheid (*lameness*), E voor oogproblemen, C voor conjunctivitis, TC voor *trachoma*, H voor hartproblemen en X voor 'vermoedelijk psychisch gestoord'. Iedereen werd onderzocht op trachoom, een in die tijd ongeneeslijke oogziekte. Wie besmet was, werd onverbiddelijk teruggestuurd.

ELLIS ISLAND

“Het was hartverscheurend om families uiteengerukt te zien worden”, schreef Fiorello La Guardia, de latere burgemeester van New York. Hij werkte in Ellis Island als tolk en moest vaak het slechte nieuws overbrengen. “Soms, wanneer een jong kind trachoom had, moest een van de ouders terugkeren met het geweigerde familielid. Wanneer ze het nieuws hoorden, waren ze verbijsterd. Ze hadden zich nooit ziek gevoeld. Ze konden goed zien en hadden geen huis om naar terug te keren... Ik ben er nooit in geslaagd om in de drie jaar dat ik daar werkte ongevoelig te worden voor de angst, de ontgoocheling en de wanhoop waarvan ik bijna dagelijks getuige was.”

De volgende spannende fase was de ondervraging in de gigantische Registry Room. Het moest snel gaan. Naam, geboorteplaats, bestemming, beroep? Hoeveel geld heb je bij je, ben je een crimineel, anarchist, polygamist, ben je armlastig? Ruim 98 procent van de kandidaat-immigranten werd goedgekeurd. Je zou natuurlijk maar bij de ongelukkige kleine 2 procent horen die weer op de boot werden gezet... Zij gaven Ellis Island de bijnaam ‘Island of Tears’. Voor de meesten was alles achter de rug in minder dan acht uur. Daarna werden ze zonder ceremonie naar de uitgang gestuurd. Hun nieuwe leven was begonnen.

In de jaren 1920 nam de oppositie tegen de massa-immigratie toe. Het Congres stemde immigratiebeperkende wetten. Vooral degenen die niet uit West-Europa kwamen, werden geweerd. Bovendien moesten de would-be immigranten voortaan in eigen land worden gescreend. Ellis Island verloor daardoor grotendeels zijn functie en sloot in 1954 definitief de deuren. Het werd een spookeiland. In de jaren 1980 werd het gerestaureerd en inmiddels is het een drukbezocht museum.

Na de Tweede Wereldoorlog was de economie in volle expansie en de druk nam toe om de immigratiewetten te versoepelen. Dat gebeurde uiteindelijk in 1965. Het effect was ingrijpend. De immigratie uit Azië verviervoudigde in vijf jaar tijd. Ook uit Latijns-Amerika, de Caraïben en Afrika steeg de influx enorm. Amerika lijkt op weg om een land te worden waar blanken niet langer de meerderheid uitmaken. Dat roept natuurlijk schrikbeelden op bij sommigen, maar in New York merk je daar weinig van. De stad is internationaler dan ooit, de meest gediversifieerde van het land. Ze gaat er prat op dat er 800 talen worden gesproken en dat ze inwoners heeft uit elk land ter wereld. ☞

Roadway and Cars, Brooklyn Bridge
N.Y.

COLOFON & BIBLIOGRAFIE

Curator: Natacha Hofman

Teksten: Jacqueline Goossens & Tom Ronse

Beeldresearch: Natacha Hofman, Zamiel Vanfleteren
 Beeldbewerking: Natacha Hofman, Séverine Lacante
 Coverontwerp: naar *Instantaneous Views of New York Harbor*, New York, ca. 1885

Fotocredits

Alamy Stock Photo (p. 158–159, 174–175, 190, 191);
 Collectie Augustus F. Sherman, 1904–1926, *Portraits of Immigrants at Ellis Island*, New York, *The Miriam and Ira D. Wallach Division of Art, Prints and Photographs*, New York Public Library, bijgekleurd door Dynamichrome (p. 30–31, 32–33); Collection of the Public Design Commission of the City of New York (p. 17); Getty Images (p. 20, 70, 84, 85, 86–87, 89, 126, 139, 150–151, 176, 181, 196–197, 198–199, 209, 210–211, 215, 230–231); Library of Congress © Detroit Publishing photograph collection (p. 8–9, 48–49, 66–67, 68–69, 74–75, 76–77, 108–109, 110–111, 127, 156–157, 171, 182–183, 184, 222); Library of Congress (p. 4–5, 6–7, 10, 18–19, 22–23, 24, 26–27, 29, 36–37, 40–41, 44–45, 46, 47 boven, 50, 52, 53, 54–55, 56, 60, 62, 63, 64–65, 81, 82, 88, 90, 94–95, 96, 98–99, 114, 117, 118–119, 120, 121, 125, 130–131, 132–133, 140–141, 147, 148–149, 152, 153, 155, 160, 164–165, 166–167, 168, 170, 188–189, 190, 200, 206, 208, 212, 225, 226, 228–229); Library of Congress: George Grantham Bain Collection (p. 81); Library of Congress: Lewis Hines (p. 193); NYPL digital collections (p. 194–195, 209); Onbekend of publiek domein (p. 71, 102–103, 134, 209); Pixabay (p. 220–221); Wikimedia Commons (p. 2–3, 12–13, 14, 33, 34, 38, 47 onder, 59, 92–93, 104, 105, 112, 123, 128–129, 142, 202–203, 207)

Eindredactie: Jan Haeverans

Projectcoördinatie: Hadewych Van den Bossche

Artdirection: Natacha Hofman

Vormgeving: Johan Jacobs

Druk: die Keure, Brugge

Inbinding: Brepols, Turnhout

ISBN 978 94 6388 749 6

D/2020/11922/15

NUR 653

© Uitgeverij Hannibal Books, 2020

Hannibal Books is een merk van

Uitgeverij Kannibaal bv, Veurne, België

www.hannibalbooks.be

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever heeft geprobeerd voor alle teksten, foto's en afbeeldingen de wettelijke voorschriften inzake copyright toe te passen. Wie meent nog rechten te kunnen laten gelden wordt verzocht zich te richten tot de uitgever.

Abu-Lughod J.L., 1999, *New York, Chicago, Los Angeles, America's Global Cities*, Minneapolis, MN, University of Minnesota Press. • Alpern A., 1996, *Historic Manhattan Apartment Houses*, New York, Dover Publications. • Birmingham S., 1979, *Life at the Dakota, New York's Most Unusual Address*, New York, Random House. • Berlin I. & Harris L.M., 2005, *Slavery in New York*, New York, The New Press. • Brown E., *The Plaza*, 1967, New York, Meredith Press. • Burke K.W., 2007, *Hudson River Bridges*, Charleston SC, Arcadia Publishing. • Burns R. & Sanders J., 1999, *New York, an Illustrated History*, New York, Alfred A. Knopf. • Burrows E.G. & Wallace M., 1999, *Gotham, a History of New York to 1898*, New York and Oxford, Oxford University Press. • Busse F. & Berger M., (s.d.) *New York, City on Many Waters*, New York, Golden Griffin Books. • Dokart A.S. & Sorin S.G., 1997, *Touring Historic Harlem*, New York, New York Landmarks Conservancy. • Dokart A.S. & Postal A.M., 2004, *Guide to New York City Landmarks*, New York, New York City Landmarks Preservation Commission, John Wiley & Sons. • Ellis E.R., 1997, *The Epic of New York City*, New York, Kodansha America, Inc. • Isay D. & Abramson S., 2000, *Flophouse, Life on the Bowery*, New York, Random House. • Goossens J., 1998, *De beste straat ter wereld, leven in New York*, Leuven, Van Halewyck. • Goossens J., 2002, *Mijn New York*, Leuven, Van Halewyck. • Goossens J., 2007, *New York: De vette jaren*, Leuven, Van Halewyck. • Goossens J. & Michiels B., 2007, *Dit is niet New York: de iconen voorbij*, Leuven, Van Halewyck. • Goossens J., 2012, *100 x New York, De mooiste reisbestemmingen*, Tiel, Lannoo. • Goossens J., Thys L. & Vandenberghe T., 2013, *New York Street Food*, Tiel, Lannoo. • Goossens J. & Ronse T., 2015, *360 Graden New York*, Tiel, Lannoo. • Greenberg S., 2003, *Waterworks*, New York, Princeton Architectural Press. • Goodman C., 1979, *Choosing Sides, Playground and Street Life on the Lower East Side*, New York, Schocken Books. • Hamann H., 1998, *New York Vertical*, New York, Neues Publishing Company. • Helmreich W.B., 2013, *The New York Nobody Knows, Walking 6000 Miles in the City*, Princeton, NJ and Oxford, Princeton University Press. • Homberger E., 1994, *The Historic Atlas of New York City, a Visual Celebration of Nearly 400 Years of New York City's History*, New York, Henry Holt and Company, Inc. • Jackson K.T., 2010, *The Encyclopedia of New York City*, Second Edition, New Haven, CT, Yale University Press. • Jacobs J., 1992, *The Death and Life of Great American Cities*, New York, Vintage Books. • James H., 1994, *New York Revisited*, New York, Franklin Square Press. • Jones J., 2002, *South Bronx Rising, The Rise, Fall and Resurrection of an American City*, New York, Fordham University Press. • Kayton B., 1999, *Radical Walking Tours of New York City*, New York, Seven Stories Press. • Kisseloff J., 1989, *You must Remember this, An Oral History of Manhattan from the 1890s to World War II*, Orlando, FL, Harcourt Brace Jovanovich Publishers. • Koeppl G.T., 2000, *Water for Gotham, A History*, Princeton, NJ, Princeton University Press. • Koolhaas R., 1994, *Delirious New York*, New York, The Monacelli Press. • Kostelanetz R., 2003, *SoHo, The Rise and Fall of an Artists' Colony*, London, Routledge. • Kurlansky M., 2006, *The Big Oyster: History on the Half Shell*, New York, Penguin Group. • Leavy M., 2006, *The New York Central System, Images of the Rail*, Charleston SC, Arcadia Publishing. • Lopate P., 2004, *Waterfront, A Walk around Manhattan*, New York, Anchor Books. • Lyman S.E. & Feininger A., 1954, *The Face of New York*, New York, Crown Publishers, Inc. • Mitchell J., 1993, *Up in the Old Hotel*, New York, Vintage Books. • Museum of the City of New York, 1997, *Our Town, Images and Stories from the Museum of the City of New York*, New York, Harry N. Abrams, Inc. • Museum of the City of New York, 2012, *The Greatest Grid, The Master Plan of Manhattan 1811-2011*, New York, Columbia University Press. • Nissenbaum S., 1997, *The Battle for Christmas*, New York, Vintage Books. • Pericoli M., 2004, *See the City, the Journey of Manhattan Unfurled*, New York, Alfred A. Knopf. • Reaven M. & Zeitlin S., 2006, *Hidden New York, A Guide to Places that Matter*, New Brunswick, NJ, Rivergate Books. • Reier Sharon, 1977, *The Bridges of New York*, Mineola, NY, Dover Publications. • Riis J.A., 1957, *How the Other Half Lives, Studies among the Tenements of New York*, New York, Hill and Wang. • Ronse T., 1992, *Rambo op lemen voeten: Amerika in de jaren negentig*, Leuven, Kritak. • Ronse T., 2012, 'Zwemmen in een draaikolk', in: *Mijn Amerika*, Pelckmans, Kalmlhout. • Sanderson E.W., 2009, *Mannahatta, A Natural History of New York City*, New York, Abrams. • Seitz S. & Miller S., 1996, *The Other Islands of New York City, A History and Guide*, Woodstock, VT, The Countryman Press. • Shorto R., 2004, *The Island at the Center of the World, The Epic Story of Dutch Manhattan. & the Forgotten Colony that Shaped America*, New York, Doubleday. • Silver N., 1967, *Lost New York*, New York, Wings Books. • Sirefman S., 1997, *New York, a Guide to Recent Architecture*, London, Ellipsis London Limited. • Sorkin M., 2011, *All Over the Map, Writing on Buildings and Cities*, New York, Verso. • Tauranac J., 1995, *The Empire State Building, The Making of a Landmark*, New York, St. Martin's Griffin. • The New-York Historical Society, 2010, *Nueva York 1613-1945*, London, Scala Publishers. • White E.B., 1999 (first published 1949), *Here is New York*, New York, The Little Bookroom. • Wolfe G.E., 1994, *New York, a Guide to the Metropolis, Walking Tours of Architecture and History*, New York, McGraw-Hill, Inc. • Zinn, H., 1980, *A People's History of the United States*, New York, HarperCollins.